

Asia: Asia VN/25733/2021

Suomen digitaalinen kompassi, 2. luonnos

Kansallinen digikompassi kokonaisuutena

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Digikompassin selontekoluonnos on valmistunut 31.8.2022. Seuraavassa on Avaamo konsultoinnin lausunto Digikompassista. Avaamo konsultointi auttaa asiakkaitaan menestymään palveluajattelun ja avoimuuden keinoin. <https://avaamokonsultointi.fi/>

Suomen toimintaympäristön globaalit ja kansalliset ilmiöt:

Digikompassi on luetellut digi- ja datatalouteen liittyviä ilmiöitä ja mahdollisuuksia. Se on jättänyt mainitsematta tietotekniikka-alan kehitystä ajavan ja kiihdyttävän avoimen teknologian. Kuitenkin Digikompassissa mainittu pehmeä, yhteensopivuuden takaava infrastruktuuri avoimine standardeineen, rajapintoineen ja datoineen perustuu juuri avoimeen teknologiaan. Digikompassi jättää avoimesta teknologiasta hyödyntämättä avoimen lähdekoodin. Avoimen lähdekoodin ohjelmistot ovat maksuttomia ja kenen tahansa hyödynnettävissä. Avoin lähdekoodi on modernia markkinataloutta, joka perustuu palveluajatteluun, yhteiskehittämiseen, yhteisölliseen lisäarvon luontiin jakamalla. Avoin lähdekoodi valtaa markkinaa suljetulta. Esimerkiksi avoimen lähdekoodin Linux johdannaisineen on maailman yleisin käyttöjärjestelmä [1]. Vuonna 2021 tehdyn BCG:n tutkimuksen mukaan 35% yritysohjelmistoista on jo avointa lähdekoodia ja 80% organisaatioista aikoi lisätä avoimen lähdekoodin käyttöä vuonna 2021 [2]. Pitäisikö myös Suomen?

Datajätit uhkaavat – mitä tehdä?

Digikompassin arvoissa reiluus mainitaan moneen kertaan. Miten reiluutta edistetään ja miten sitä mitataan? Digikompassi tunnistaa datajätien datamonopolin yhdeksi uhaksi reilulle datataloudelle mutta ei ehdota mitään asian korjaamiseksi. Kuitenkin EU:n yksi tavoite on suvereniteetin

puolustaminen ja rikki menneen internetin korjaaminen, tavoitteena reilu datatalous. Miten Digikompassi aikoo olla mukana korjaamassa internetiä?

Avoin lähdekoodi on vihreää siirtymää

Digikompassi korostaa vihreää siirtymää ja yksi osa vihreää siirtymää on kiertotalous. Kiertotalouden toteutus tietotekniikassa on avoin lähdekoodi, joka on vapaasti kenen tahansa hyödynnettävissä ja edelleen kehitettävissä. Avoin lähdekoodi tarkoittaa resurssitehokkuutta. Digikompassin tulisi edistää vihreää siirtymää hyödyntämällä avointa lähdekoodia.

Digikompassin avulla myös taloudellista toimeliaisuutta ja hyvinvointia!

EU-tutkimuksen mukaan yritykset investoivat vuonna 2018 Euroopassa 1mrd€ avoimeen lähdekoodiin. Investoinnin vaikutus Euroopan talouteen on arvioitu olevan 65 - 95 mrd € [3]. Pitäisikö Digikompassinkin vauhdittaa Suomen taloudellista toimeliaisuutta ja hyvinvointia edistämällä ja hyödyntämällä avointa lähdekoodia? Miksi ei?

Digikompassi sisältää selkeän johtamismekanismin visiosta tavoitteisiin ja toimenpiteisiin tavoitteiden toteuttamiseksi – mutta jäädäänkö puolitiehen?

Strategiadokumenttina Digikompassi jättäytyy ylätasolle keskittymällä tavoitteisiin ja jättää keinot pitkälti yksittäisten toimijoiden ratkaistavaksi. Digikompassi poimii tiettyjä yksittäisiä teknologioita, joihin panostaa ja joita hyödyntää kuten tekoäly, 6G tai kvanttietokoneet. Avoin lähdekoodi on eri sovellusalueet läpikäyvä hyvinvoinnin ajuri, jota Digikompassin tulisi tukea samalla tavalla kuin EU [4] tai Sanna Marinin hallitusohjelma [5].

Suomi osana avointa maailmaa – ei suljettua

Suomen tulee olla osa avointa maailmaa ja avointa taloutta, ei suljettua. Myös Digikompassin tulisi edistää avointa yhteiskuntaa, taloutta ja teknologiaa, olla avoin. Jotta avoimen teknologian ja avoimen lähdekoodin potentiaali saadaan hyötykäyttöön, Suomi tarvitsee avoimen lähdekoodin ja avoimen teknologian strategian joko osana Digikompassia tai erillisenä.

Digikompassin luomisprosessin tulisi olla avoin ja reilu. Avoimuuteen ja reiluuteen kuuluu se, että Digikompassin rakentamiseen osallistuneiden sidosryhmien palautteet käsitellään ja kerrotaan miten ja millä perusteella palaute on otettu tai jätetty ottamatta huomioon Digikompassissa.

[1] Linux on maailman yleisin käyttöjärjestelmä: <https://yle.fi/uutiset/3-9112625>

[2] Why You Need an Open Source Software Strategy:

<https://www.bcg.com/publications/2021/open-source-software-strategy-benefits>

[3] The impact of open source software and hardware on technological independence, competitiveness and innovation in the EU economy: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/29effe73-2c2c-11ec-bd8e-01aa75ed71a1/language-en>

[4] EU:n avoimen lähdekoodin strategia: https://ec.europa.eu/info/departments/informatics/open-source-software-strategy_en

[5] Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelma:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[6] TiVi 7.9.2022: <https://www.tivi.fi/uutiset/virasto-hankkii-it-jarjestelman-jatkokehitysta-miljoonilla-kilpailuttamatta-hinta-990-euroa-tyopaiva/4f57486f-bb65-4361-aa55-ec5211937372>

Osaaminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Digikompassissa korostetaan ihmiskeskeistä palveluajattelua toiminnan ja palvelujen kehittämisen ytimessä. Sen koulutusta tulee lisätä. Jotta avoimesta teknologiasta saataisiin kaikki hyöty, tarvitaan myös avoimen teknologian osaamista, koulutusta, avoimen teknologian opetuskokonaisuuksia.

Digitaalinen infrastruktuuri

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Digikompassissa kuvattu pehmeä infrastruktuuri perustuu ja hyödyntää avointa teknologiaa – vaikka se ei sitä tiedostakaan. Tietoisella avoimen teknologian eri osa-alueiden hyödyntämisellä ja edistämällä saavutettaisiin enemmän.

Yritysten digitalisaatio

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Yritykset osaavat jo hyödyntää avointa teknologiaa ja lähdekoodia sen laadun ja kustannustehokkuuden vuoksi. Koko internet perustuu avoimiin standardeihin ja lähdekoodiin. Koska avoin teknologia valtaa ja luo markkinaa, niin julkista TKI-panostusta tulee suunnata avoimeen teknologiaan.

Digitaaliset julkiset palvelut

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Avoimen lähdekoodin ohjelmistot osaksi julkisen sektorin toimintaa

Digikompassi ...'tukee valtionhallinnon toimien priorisointia, resurssien kohdentamista ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointia' (sivu 16). Vaikuttavuus kuvaa sitä, kuinka hyvin tietyllä toiminnalla onnistutaan saavuttamaan halutut tulokset ja vaikutukset. Tärkeää on kuitenkin myös toiminnan kustannustehokkuus. Digikompassin tulisi ohjata julkisen sektorin toimijoita kustannustehokkuuteen ottamalla se osaksi Digikompassin tavoiteasetantaa. Digikompassin pitäisi pystyä vielä sitäkin parempaan. Digikompassin pitäisi nähdä kokonaisvaltaisesti yli yksittäisten toimijoiden ja tukea yhteiskehittämistä ja sen tuomaa kustannustehokkuutta. Kunnilla on keskenään identtiset tehtävät samoin kuin hyvinvointialueilla mutta kaikkea ei pitäisi tehdä moneen kertaan. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa 1.1.2023. Digikompassin onnistumista tulisi mitata myös sillä, miten hyvin se onnistuu ohjaamaan hyvinvointialueiden toiminnan ja järjestelmien kehitystä kustannustehokkaasti esimerkiksi yhteiskehittämistä ja avointa lähdekoodia hyödyntämällä.

Avoin lähdekoodi on keino välttää teknologia- ja toimittajaloukut, jota keinoa myös EU:n avoimen lähdekoodin strategia peräänkuuluttaa. Tuore esimerkki veronmaksajille kalliista teknologialoukusta on tuomioistuimien käyttämä Haipa-järjestelmä, jonka viimeisintä jatkokehityshankintaa ei edes yritetty kilpailuttaa. 'Sopimuskumppanin vaihtaminen vaatisi Oikeusrekisterikeskuksen mukaan taustalla toimivan teknologian vaihtamista, mikä ei olisi tarkoituksenmukaista' [6] . Digikompassi peräänkuuluttaa avointa markkinaa. Se tulisi näkyä myös mitattavina tavoitteina, esimerkiksi 'ei teknologialoukkuja'.

Koskinen Jyrki
Avaamo konsultointi